

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

SONARÀ AL NEXOS VHS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

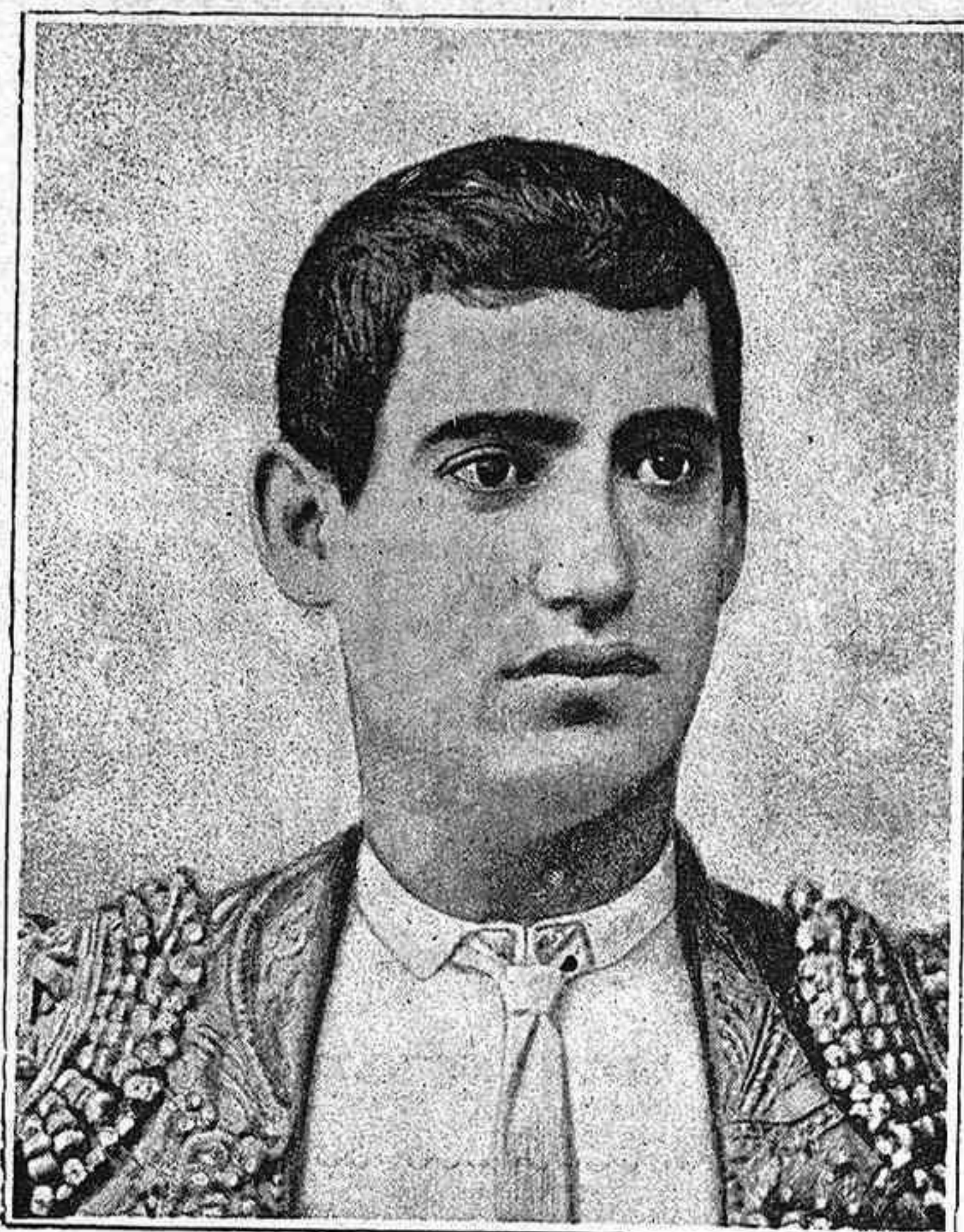
PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5

NOTA COMICA DE LA SENMANA

Un corpus mullat.

Manuel García (Espartero)

CRONICA

LA MORT DEL «ESPARTERO»

Ho teníam previst desde la primera vegada que 'l varem veure treballar:—No morirás tú de llet d'admetllas—varem dir al contemplar la manera que tenia de arrimarse al toro, com si la testa del brau sigués un coixí de llana y las astas estiguesen fetas de pasta de melindro.

Raras eran las corridas en que no sortís trompicat, quan no ferit ó contús més ó menos gravement. Si 'l percans no era massa serio, en *Maoliyo* s'alsava, somreya com si l'anar á tombollons li produhís un gust extraordinari, y tornava á la feyna fresch y seré, arruixat y temerari.

La ma esquerra li feya nosa: 'l drap li servia de destorb: ab la dreta armada del estoch ne tenia prou per resoldre la sort suprema.—¡O jo ó 'l toro!—semblava dir, quan se tirava de dret damunt la fiera, sense medir las distancias, ni preparar la fugida.

Y 'l públich aplaudía entussiasmat. Y la plassa ahont ell treballava s'omplía sempre de gom á gom. Y ell guanyava 'ls diners á cabassos. La proba de aixó es que als vintivuit anys, quan ne feya sols nou que lidiava, havia lograt reunir una fortuna que s'acosta als 100,000 duros, ab tot y haver portat una vida espléndida, que fins semblava no coneixer lo valor de la moneda.

Y ara tot s'acabat. Diumenje va morir á la plassa de Madrid. Res; va trobar un toro que al embestir allargava més el cap que lo de costum, y á la primera vegada va revolcarlo. Aquest avis no li serví de res, y á la segona volta la banya de *Perdigón* va enforarse en las entranyas del matador. Aixó sí, al mateix temps que queya l'*Espartero*, queya 'l toro. Tots dos van morir matant.

Se conta que mentres se dirigía á la plassa ab la quadrilla va toparse ab un enterro. Alló va ferli

mala espina, y fins sembla que va dir que més s'hauría estimat no trobar aquell corteig fúnebre, perque ell era impávit, seré, valent fins á la temeritat: no tremolava may davant del toro; pero á la vista de un enterro sentia malestar y frisansa.

Ara 's dirá, tal volta, que la causa de la mort del *Espartero* va ser aquell enterro: ja no sería 'l nostre un poble meridional si no pagava tribut als mals presagis, á las preocupacions y á las falornias.

* * *

Mes jo crech que la causa verdadera de la mort de aquest home ha sigut lo públich que aplaudía ab deliri las sevas brutalitats. Un torero ab molt poch art, pero ab despreocupació suficiente pera deixarse cullir casi á cada corrida, era un espectacle incitant pels cors estragats dels que deyan:

—L'*Espartero* 's juga la vida de debó: anémlo á veure y disfrutarem.

Per ells era una delicia lo que á dreta lley havia de ser un martiri: en lloch de patir gosavan, á no ser que 'l sufriment tinga per alguns sers un fondo de goig inexplicable.

Lo que no acabo de comprendre es com los admiradors de 'n *Maoliyo*, al veure'l destrossat y exánime no van aplaudir frenétichs aquell *lance* extraordinari. ¿Cóm s'explica sino que ho fessin sempre al veure 'l camí de una mort segura y s'abstinguessin de ferho precisament quan arribava al terme fatal é inevitable del seu viatge? Semblant inconseqüencia implica una falta de lógica inconcebible.

Lluny de aplaudir, lluny d'entussiasmarse, 'ls taurómacos partidaris de la brega despiadada y salvatge, van mostrarse consternats, amilanats, afigits en grau extrém; molts d'ells, ab una mica més cauhen en basca, altres van derramar llágrimas de dol en honor del cadáver, víctima de las sevas insanas aficions...

Y després van proclamar la mort trágica del *diestro* ó del *sinistro* poch menos que una causa de *dol nacional*.

* * *

Ni quan va morir l'altre *Espartero*, l'heróich defensor de las llibertats públicas, va conmouré's tant l'opinió. Pel vencedor de Luchana no 's va mostrar de bon tros l'aficció que s'ha desencadenat per Manuel García.

Los telégramas van transmetre la noticia de un cap al altre del mon, y ab ella van donar compte de la *consternació*, del *pánich*, de l'*excitació dolorosa*, ensenyorida principalment de Madrid, centre de l'espanyola monarquia, y de Sevilla, patria augusta del plorat torero.

Una multitud composta de milers de personas ha desfilat davant del cadáver. Las autoritats han hagut de pendre midas extraordinarias per evitar l'alteració del ordre públich. Los problemas pendents de la política y de l'administració s'han olvidat, eclipsats, enfosquits per la gran desgracia nacional.

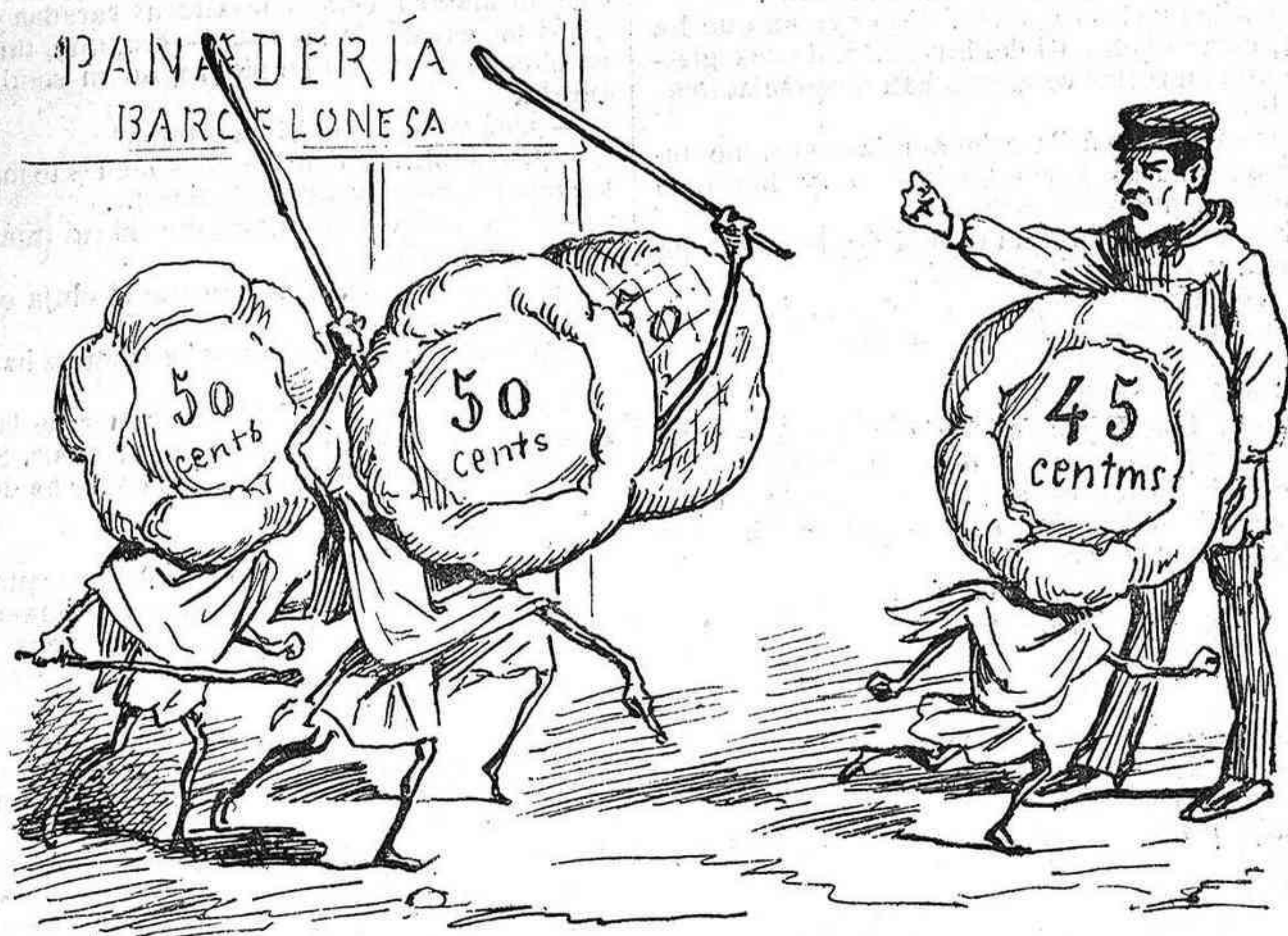
Davant de aquest espectacle, deixo que 'ls psiquiatras determinin si vivim en una bojería ó si formém part de un poble compost casi exclusivament de degenerats.

Jo crech qu'España qu' en temps de l'O'Donnell era sols un *presidio suelto*, avuy es ademés un *manicomio suelto*.

* * *

Admiració ha de inspirar sempre 'l valor humá, la intrepides, el despreci de la vida; pero sols quan aquestas qualitats s'aplican á fets úils á la exis-

SENYOR ALCALDE

En lloch de pensá en fer festas,
¿no fora milló

que procurés ocupar-se
d' aquesta qüestió?

tencia, al bon nom de la patria ó al bé del próxim. En aquests cassos un rasgo de valentia es heróich y plausible. Admiris al soldat que lluyta per la bandera de la nació presentant son pit á las balas del enemich; admiris al guardia-civil, qu' en una inundació exposa la propia vida pera salvar l' agena; admiris al bombero que 's llansa entre las flamas pera lliurar de la mort á una criatura abandonada; admirinse tots los rasgos de abnegació y de intrepidés de qualsevol individu de l' anónima multitud qu' en un moment crítich sab cedir als impulsos de sos sentiments humanitaris, sense medir lo perill... pero ¡al torerol!... ¡al torero que ven per grapats d' or la sanch de las sévas venas!... ¡Fugin de aquí! May l' heroisme pot tenir la condició de mercenari.

Mes llástima, mes pietat m' inspira 'l pobre mestre de casas que cau de una bastida ó l' infelís treballador de una fàbrica que sucumbeix destrossat per una engravació, que 'l gladiador modern pulverisat per un toro.

Los obscurs mártirs del treball que ab prou feynas poden subvenir á sas necessitats més perentorias; aquells desventurats que 's consumen en una vida precaria de honradés y resignació, son los que haurian d' excitar los piadosos sentiments de la multitud. Ells també bregan afanyosos ab la necessitat, y sols perque no vesteixen de seda ab brodats d' or, ningú 'ls aplaudeix, ningú se 'ls mira, ningú 's recorda d' ells.

Lo torero en cambi es aplaudit y festejat com un ídol. Las butxacas se buidan en son obsequi. La multitud se complau veyent com s' enriqueix... Y aqueixa mateixa multitud deixa morir de gana al escriptor eminent, al artista inspirat, al home científich que contribuheix á la cultura pública y á la civilisació de la patria.

Per aixó Espanya va com va. Y anirá sempre aixís mentres sols tinga diners pels toreros vius y sols tinga llágrimas pels que morin.

P. DEL O.

TRES GUSTOS

A la méva dona.

He sentit moltes vegadas
passant per algún carré
que 't deyan mirante bé
dolceta y altres monadas.

Con que 'l teu posat agrada
y 'l teu caminar airós,
he sentit mes d' un gomós
que 't deya qu' eras *salada*.

Y jo que porto la carga
d' ensá qu' ets la meva dona
he cridat mes d' una estona:
—¡á fé de Deu qu' es *amarga*!

JOAN MALLOL.

DESGAVELL

O 'l calendari está mentint descaradament ó la naturalesa está desllorigada, ó ha arribat lo moment de preguntar: ¿ahónt som? ¿en quín país vivim? ¿quin planeta habitém?

Acabém de passar lo mes de Maig, lo dolcíssim mes dels jardins, de las nits serenas y de las brisas

puras... y sense esforsarnos gayre potser trobaríam persones qu' encare tenen panallons.

No parlém de las regions d' Espanya en que ha nevat, com al bell mitj del hivern, ni de las glassadas que en certas comarcas han desgraciat totas las cullitas.

Ab lo que passa á Barcelona solzament, ne tenim prou y massa per esgarrifarnos y hasta, si molt convé, per bufarnos los dits.

Dels trenta un dias que té 'l Maig, la mitat ha plogut... y l' altra mitat també.

Si aixó va seguint d' aquesta manera, ja cal que l' Ajuntament rescindeixi la contracta ab l' empresa que rega 'ls carrers: es un gasto que 'ns lo podem molt be estolviar.

Jo no se si las *Hijas de María* y demés noyas ben criadas han organiscat com de costum las festas lirich-religiosas qu' en aquest temps solen celebrar; pero de tots modos, suposo que no s' haurán pas atrevit á cantar alló de

«Lumínico hiere
benéfico rayo
del sol que ilumina
las flores de Mayo.»

Perque hauría sigut una verdadera heretgia ó un acte d' adulació á l' atmósfera, que la religió no pot ni deu patrocinar.

¡Benéfico rayo!... ¡Precisament parlant d' un mes en que 'ls rayos han fet una pila d' atrocitats, destruhint casas, matant personas y arribant fins á introduhirse per las iglesias, sense respectar la santitat del lloch ni 'ls para-rayos de la teulada!...

Hi ha qui assegura que entre 'ls molts representants de casas de la Gran Bretanya que hi ha aquí y la infinitat de paysans nostres que no pagan lo que deuen, Barcelona está plena d' *inglesos*...

No es fácil comprobar l' exactitut de l' afirmació; pero siga com vulgui, si no per la gent que l' habita pel cel que la cubreix, la nostra població sembla efectivament una ciutat d' Inglaterra.

Boyras quan apunta 'l dia, boyras quan comensa la nit, boyras per la part de mar, boyras pel cantó de montanya... Atravessém un período de boyra permanent. La nebulosa Albion ha quedat eclipsada per la nebulosa Barcelona.

Y si 'ls *alts* están aixís, calculin com estarán los *baixos*.

Quatre gotas de pluja representan per nosaltres quatre pams de fanch; y en un mes en que ha plogut trenta un dias y pico, no hi ha que dir qu' en qüestió de barro hem *nadat* en l' abundancia.

Atravessar, després d' un xubasco, un carrer del ensanxe, es una empresa titánica que no tothom s' atreveix á realisar. Desde luego 's necessita un valor á tota proba y un gran coneixement de las lleys del equilibri. Perque 'l que 's descuyda rellisca, 'l que rellisca cau... y ¡ay del que cau sobre aquell fanch enganxadís, ahont hasta s' hi arriban á encallar carros de sis mulas!...

¿Y 'l calsat? Posarse unas botas novas y sortir de casa ab aquest temps, equival á portarlas á la ruina.

Conech un individu que al baixar al carrer no 's descuyda de dirigir als seus peus quatre frasses tendres y carinyosas.

—¿Qué fas?— li diu la seva senyora:—¿qué resas?

—No: 'm despedeixo de las sabatas, perque 'm sembla que al venir tornaré sense.—

Per xó, davant de la extranya persistencia del mal temps que reyna, hi ha hagut maliciosos que han arribat á véurehi móvils interessats y combinacions punibles.

—Creguim—me deya un senyor molt suspiciós que sol matar l' estona desxifrant xaradas y estudiant las causas de las cosas:—creguim, tants dias de ploure, tants dias de ploure, no 'm sembla natural...

—¿Qué vol dir que hi ha trampa?

—¡Qui sab!... L' egoisme dels homes te manifestacions tan raras y estrambóticas!...

—Pero ¿qui vol que sigui que tingui interés en que plogui cada dia?

—¡Los sabaters!... ¿No sab que la pluja es lo terror del calsat?...

—¿Es dir que vosté creu que 'ls sabaters han comprat los núvols?—

Contra aquesta opinió hi ha 'l parer de las personas aferradas á las costums tradicionals. Segons aquests, plou tant y tan sovint, perque ha de ploure. L' adagi ho diu:

—Pél Maig cada dia un raig.

Pero aquest argument no te valor, perque ja es cosa averiguada que 'ls refrans no diuen sino mentidas, y perque altres barcelonins vells é imparcials aseguran que aixó que ara succeheix no havia passat may.

Lo mes de Maig—segons aquests testimonis— sempre solia ser apacible, tranquil, igual: una série de dias hermosíssims y nits encantadoras, que portavan insensiblement de la primavera al istiu, sense llamps, ni pedregadas ni tot aixó que ara s' usa.

¡Que 'n tenia de rahó aquell que deya que avuy tot se falsifica!...

Tot: lo pa, 'l vi, 'l café, las estacions, la naturalesa, l' atmósfera...

A. MARCH.

¡CREUME A MI!

Escolta, Enriquet, escolta, escolta 'l que 't vaig á dir. puig l' assumpto es d' aquells serios qu' atormentan dia y nit.

Tú rondas á una morena bonica, de cutis fi, de negre cabell com ébano, de un cosset ben fet y prim, de uns ulls grossos qu' enamoran, de un nasset molt ben *construít*, de una boca petiteta, de un dentat com lo marfil, de unas formas voluptuosas, de un peuhet que fa patir, de una parla molt graciosa y de un més graciós sonris.

Es un tresor de bellesa que ningú jamay ha vist; ¡es la Venus mes somniada pel mortal qu' es infelis!

Es molt fina y elegante, segueix modas de París, es, en molt pocas paraulas, un acabat figurí.

Té lo genit com cap altra, no coneix cap enemich, es molt bona y compassiva, caritativa á desdir.

No té pares, ni te tias, ni germanas, ni cosins, sols té 'l padri y la padrina en un lloch molt lluny d' aquí. Es xicota de molts quartos,

Fot Audouard y C^u—Barcelona.

cobra interessos sovint,
té terrenos á la Habana,
al Poble Sech y á Madrit.

No vol tractes ab lo clero,
coneix de sobras sos fins,
(perqué no diguin, va á missa
sols la festa al demati.)

No s' escolta cap ximpleta
de cap vellot estantis,
surt de casa y torna á casa
del modo que n' ha sortit.

Es noya que molt s' estima,
no fa cas de cap mosquit,
de la bondat es amiga
y enemiga d' embolichs.

Sé que desitja casarse,
que busca un jove aixirit
que la estimi, la enamori
y la pugui fer felís,
que sempre estigui per ella,
que sigui pobre y no rich,
per donarli amor, fortuna
y ditxa fins á morir.

Y com sé, noy, que tú 't trobas
ab las condicions qu' he dit,
y has trobat lo que volias,
y 'l casarse es molt senzill,
y 'm consta que molt l' estimas,
y la rondas dia y nit,
escolta, Enriquet, escolta,
escolta 'l que 't vaig á dir.

T' haig de fer una advertencia
que me la tens d' agrahir,
puig no veus tú un gran obstacle
que posa fré al teu desitj.

Tú per una il-lusió cega,
tens lo cervell ensopit,
veus un núvol de venturas....
¡no veus lo que pot venir!

Estás groch, estás molt magre,
pateixes fa temps del pit,
no menjas, dorms, ni sosegas,
ni vius un minut tranquil.

Veus en casarte una ditxa....
¡no veus pròxim un perill!
Una sensació 't domina
que 't fa posar malaltís.

Y com veig que 't perjudica
aquest constant frenesi,
se 'm posa l' ànima trista
per por de perdre á un amich!

No 't casis, creume, no 't casis,
perqué si ho fas, veig venir
qu' en lloch d' adobarte ¡ay pobre!
no viurás ni un mes y mitj.

Allunya aquesta manía
que 't desconjunta 'l quint pis;
no 't cap-fiquis, deixaho correr....
¡no 't precipitis així!

Renega del matrimoni,
compadeix tots los marits,
¡no vulguis probá amarguras
que costan molt de pahir!

Olvida, menja, descansa,
busca un metje, prous sospirs,
vesten un quant temps á fora
y pósat molt sobre sí.

Y quan tornis roig de cara,
plé de vida, ben curtí,
al véurem casat ab ella,
¡¡allavors.... riute de mí!

J. ALAMALIV.

LA TORERÍA ESCAMADA

D' aquí endavant los toreros
per defensarse la pell,
en lloch d' anar de oro y plata,
anirán.... de ferro vell.

EXPOSICIÓ DE BELLAS ARTS

III

SALA QUINTA

Un dels quadros mes importants de la sala es el de 'n Cuntanda de Madrit: *Preliminars del primer de maig*, qu' es un tros de las ferrerías del Nervion reproduhit ab una veritat encantadora. En aquella petita tela s' hi descubreixen las grans condicions de un mestre. Continué m fent honor als forasters. Ruiz Luna presenta 'l combat de *Lepanto* fent gala de ser un marinista de primera forsa: l' aygua interessa mes que 'ls barcos: lo such es millor que 'l tall. En Plá y Gallardo exposa un tipo de *Malaguénia* plé de vida; en Perez del Camino, de Santander, una marina molt escullida; en Fillol Granell, de Valencia, ab lo titol de *¡Agarreulo!* una curiosa escena, primorosament pintada, pero que sent lo taller de una hora lluny; en Jimenez Aranda ab son quadret *Al amor de la lumbre* revela que 'n sab molt, fins quan no está á l' altura de la séva fama y en Laporta Valor de Alcoy ab son *Cor de Jesús* y sa *Rosa Mística* demostra que cultiva 'l género religiós al estil del dia, ab mes tendencias envers la boniquesa qu' envers la verdadera unció religiosa.

Entre 'ls pintors de casa sobresurt l' Urgell ab son cementiri *En entredichs*. Lo lóbrech del siti aumenta ab l' aspecte de una creu cuberta ab una glassa esfiligarsada, flotant al vent. La impresió de aquest quadro es fundament trista y arriba á l' ànima. En Soler de las Casas tendeix al simbolisme ab son quadro *Resplandors de caritat*. Un pai-

satje llis y nevat contrasta ab la resplandor del sol que s' alsa embolcallat de bromas y servint de aureola á una figura que sembla la de Jesús. Encare qu' es un xich difícil penetrar la verdadera significació de l' obra, aquesta revela la fantasia de son autor y sa destresa en lo maneig de la paleta. En Tomás Moragas exposa un bon retrato; en Berenguer un recó de Anticoli qu' es una nota molt bonica; en Pichot un estudi titulat *Dos llums* que 'l proclama aprofitat deixeble de 'n Casas; en Solé y Vidal ab sor *Accident en la via férrea*, mostra 'l germen de un bon quadro molt de la terra, y finalment en Raurich dos estudis, encare que poch importants, molt personals.

SALA SEXTA

Va disminuhint l' interés de la secció espanyola. Com á obras de importancia sobresurt *La Extraviada* de Diaz Olano de Vitoria, pintada ab fermesa. No te més sino que la dona que representa la protagonista fá mes cara de bona xicota que de... extraviada. També té importancia 'l quadro *Magdalena* de Garnelo, mes teatral que sentit; pero ab fragments que revelan la pericia pictórica del seu autor. Per sos retratos acabats se distingeixen en Roca y Sanpere, en Bertran, en Rodriguez Codolá, en Marqués, qui exposa ademés un bonich paisatge, y finalment D.ª Teresa Costa y Estruch. Un' altra senyora, D.ª Emilia Coranty de Guasch brilla en aquesta sala ab sas flors pintadas ab primor y riquesa. En Pere Borrell exposa una figura preciosament modelada que se surt materialment del quadro. Se distingeixen per sos estudis en Benlliure (Gil), autor del *Refetor de las pressons de Sant Francisco de Assis*, en Pichot ab sa *Dona nua*, en Raspall ab un bonich interior y en Triado y Condom de Sevilla ab un hermós cap. Com á paisatjistas sobresurten en Massanet y en Pinós. En Guasch exposa una cuberta de vapor, qu' es un dels temas predilectes seus que desempenya ab acert; en Cerdá ab la *Fira de Sant Tomás de Palma* presenta una simpática nota mallorquina; en Villegas Cordero un quadret *Domingo de Ramos*, qu' es un primor de colorit; en Vila un *pastoreig* que guanyaria molt sense aquell vert tan cru; las vacas sembla talment que pasturin verdet.

Hem de dir finalment, que no 'ns acaban de convencer el *Jaleo* de Capdevila, per tenir lo contrast de la llum y de la fosca, impossible de pur artificios, ni 'l *Cap d' estopes* de 'n Mariano Vayreda, de composició enfarfegada, encare que 'l fondo l' acredita d' excelent paisatjista.

SALA SÉPTIMA

Es la menos clara del Palau de Bellas Arts. Casi podria dirse'n lo quarto fosch. Algunas obras hi están molt bé, porque després de tot millor es no veurelas. Altras, en cambi, mereixian un local mes lluminós. En aquest cas se troban lo bonich quadro de Ugarte que representa 'l refetó de un hospici de vells, obra destrament composta y sobriament pintada; lo *Descans del modelo* de 'n Plá Sotera de Zaragoza, ab efectes de llum molt ben entesos; la *Esclava en l' Ergástulum* de 'n Sans Castaño, qu' es un notable estudi al desnú, pintat ab verdadera conciencia de artista; las notas sitjetanas de 'n Miró, entre las quals sobresurt un lluminós pati ab bonichs efectes de sol y sombra; la *Boja* de Cabrera Cantó, que quan no per altra cosa 's distingeix per sa armoniosa tonalitat; los espléndits estudis de D.ª Dolores Deas, executats ab femeníl primor; la *Reverie* de 'n Loubere que á despit de certas artificiositats revela ser l' obra de un pintor que 'n sab; los paisatjes del Urgellés *Orillas del Ter* y de 'n Guasch *Síntomas de tormenta* que son dos temas ben triats y dos notas ben personals; la figura del peixeter de 'n Ribas y Oliver de Palma, pintada ab molta fermesa, l' estudi de 'n Ricardo Urgell, notablement apuntat; la *Montanyesa romana* de 'n Berenguer y alguna altra que tal vegada al tinter se 'ns quedi.

Pero qué s' hi ha de fer!... Uns ó altres havian de omplir aquesta sala, qu' es l' última de la secció espanyola, ó com si diguessim la frontera que separa al nostre pais dels estrangers.

En la próxima semana la passarém, si hi ha vida y salut, consagrando als principals pintors de Alemania, Inglaterra, Italia, Austria, Bélgica, Holanda y Fransa que 'ns han honrat ab la seva visita, alguna atenció, si no tota la que 's mereixen, la que consenten las limitadas dimensions de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

FRA JUNCOSA.

Á UNA RASPA

No 'm vinguis ab més bronquina
perque no 't vull estimar,
ni 'm vinguis més á explicar
que ta figura es divina,
que ta cara es molt preciosa,
que ta pell es molt suau,
qu' es molt bonich ton ull blau,
que tos llábis son de rosa
y totas las ximplerías
qu' aduheixes en favor teu;
perque, raspa, lo cor meu
no 's fixa ab tals tonterías.

Y per mirar d' evitar
que 'm tornis á perseguir,
ab poch mots te vaig á dir
perque no 't puch estimar.

Tractantse d' enamorats,
acostumo á ser molt franch,
y 'm fregirías la sanch
quant te cantés las vritats;
puig no t' haig de recordar
que 'l sentirlas es molt agre,
y que l' oli ab lo vinagre
may se podrán barrejar.

Un altre home que no 't vol
es qui t' ha girat lo cap;
y, noya, no vull sé 'l drap
de la cuyna: vull ser sol.

No tinch cap necessitat,
per ara, de que se 'n rigui
de mí la gent, y que 's digui
que tú m' has escabetscat.

Ni tampoch desitjo jo
que del meu cor, sense treva,
ne fassas platillo ab seva,
estofat ó flicandó.

No!... No vull que sigui dit
que tú m' has fet desgraciat,
ó que m' has deixat untat
com un pollastre rostit.

Cá!... No!... Tens fluixa una molla
y fas massa ximplerías!...

Potsé un dia tirariás
un tros del meu nas á l' olla!...

Mira, si 'm vols creure á mí,
deixa correr tot aixó,
y ves fent lo menjar bó
tal com l' has fet fins aquí.

Perque crech que si seguías
en volerte fé estimar
per forsa, al fi trobarías
qu' ab las tevas tonterías
se 't cremaría 'l menjar.

J. BUÉ VENTURA.

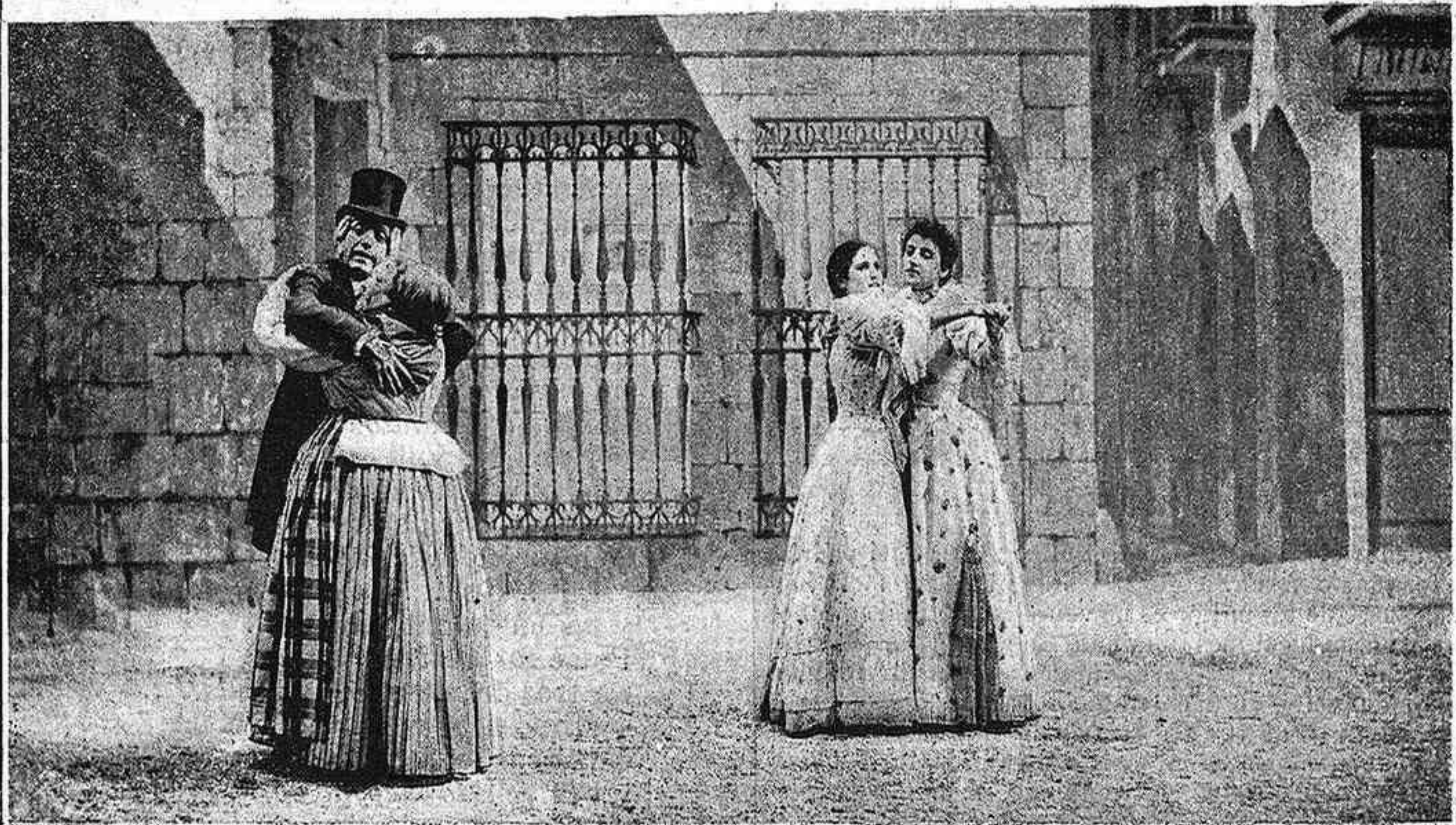
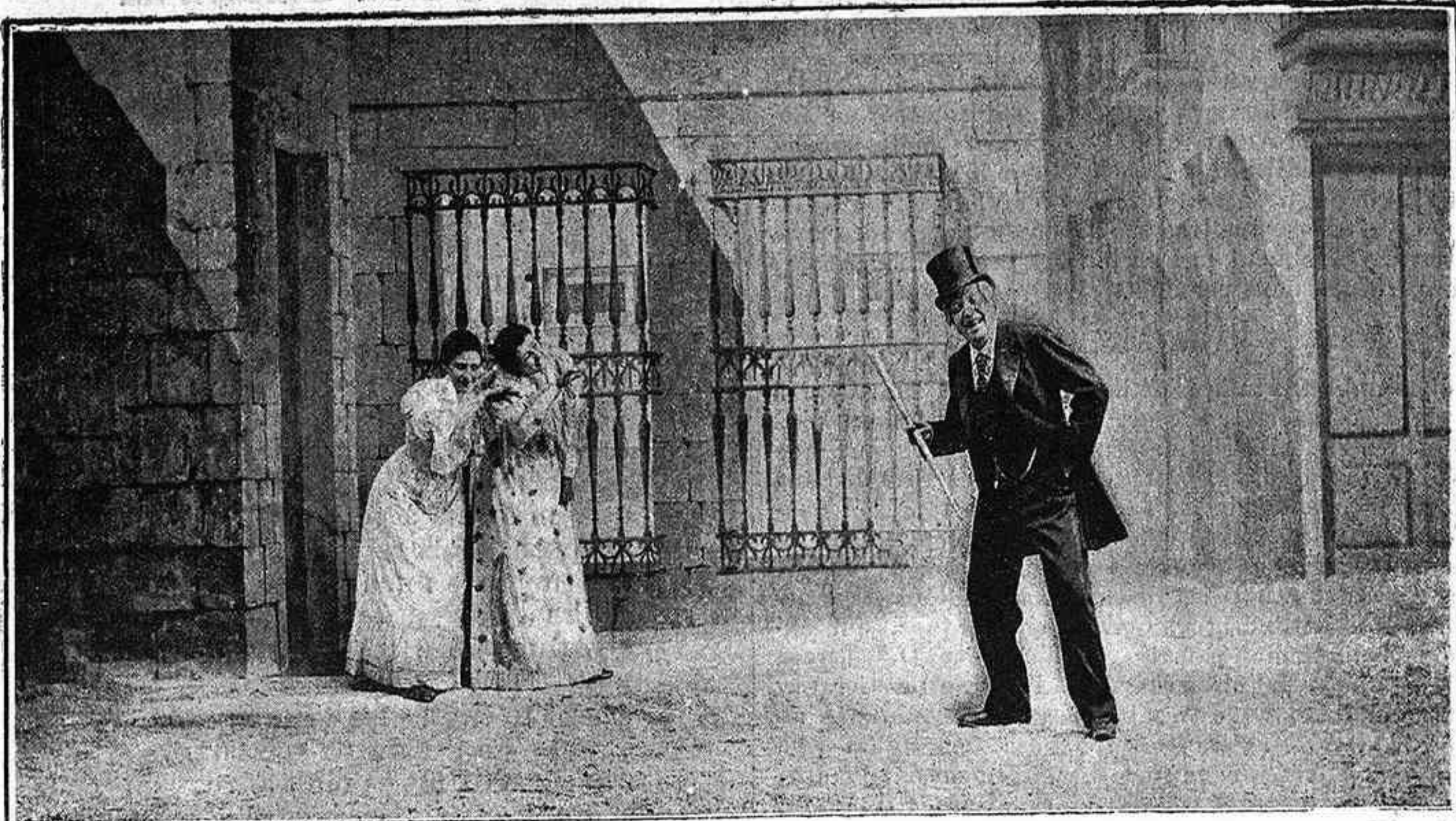
UN CAS

QUE NO ES EL PRIMER NI SERÁ L' ÚLTIM

Al rededor d' una taula de café, saborejan la aromática mescla del Moka, 'l Caracolillo, 'l Puerto-Rico y 'l modern *Bellotin*, quatre joves amichs.

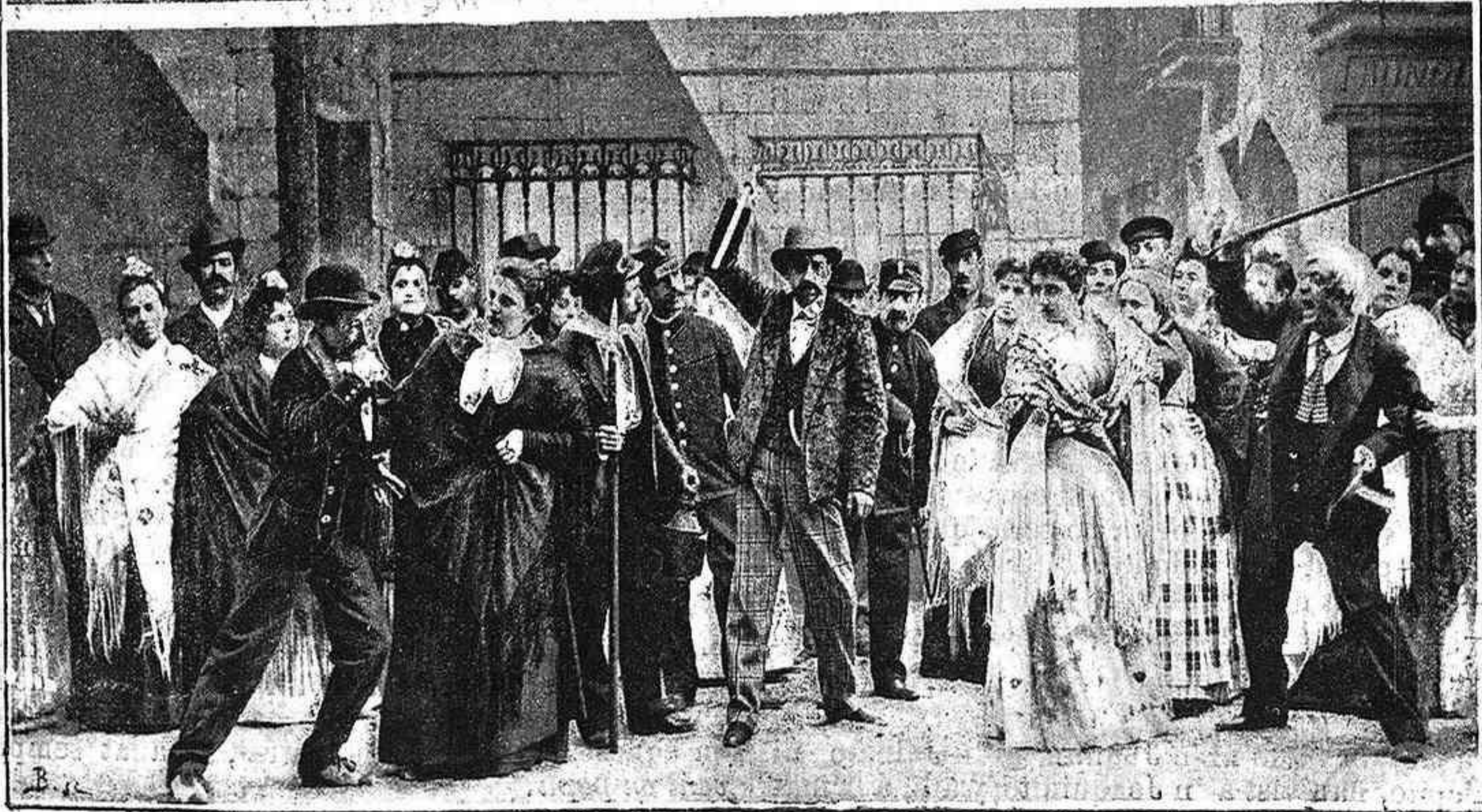
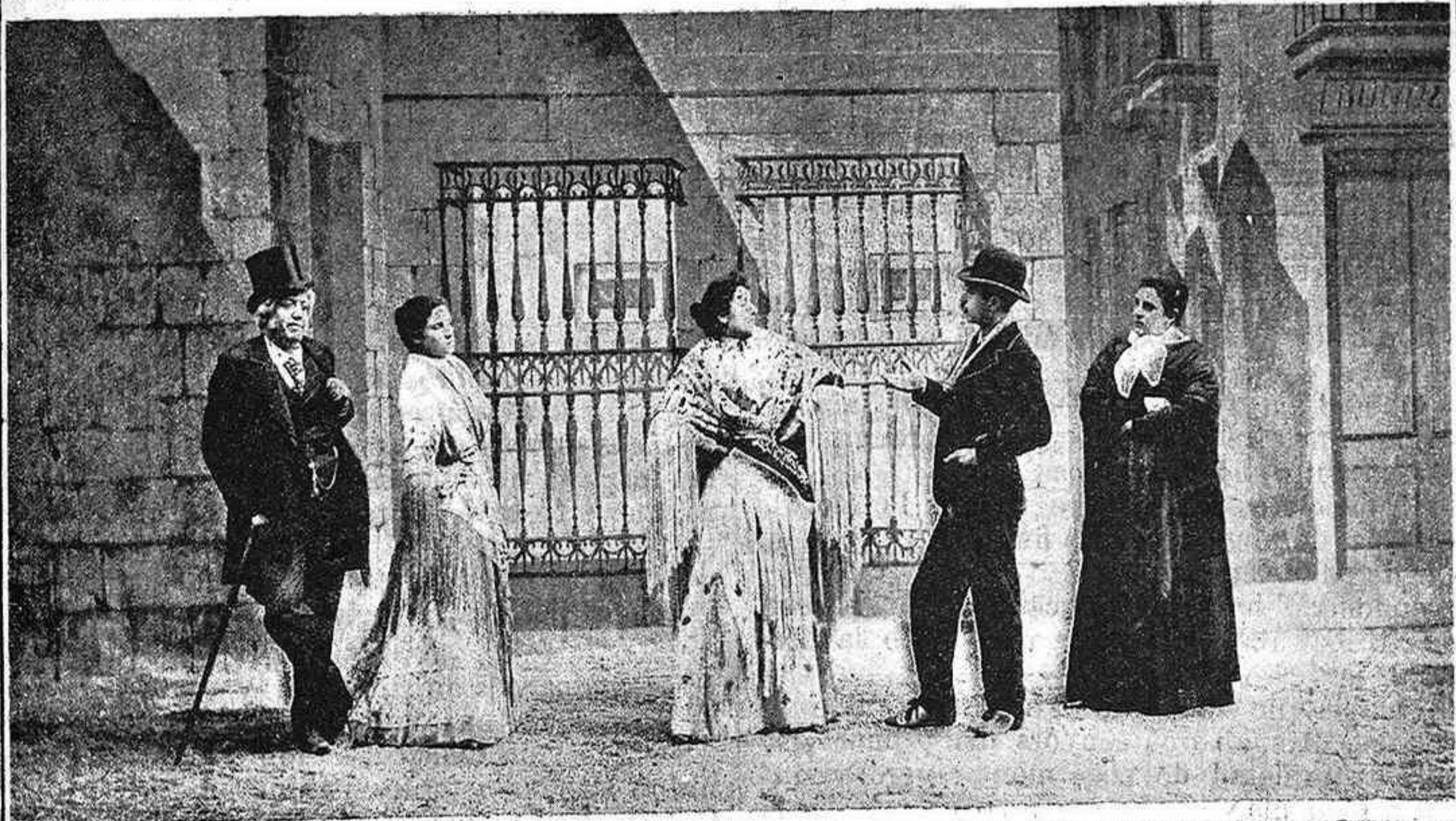
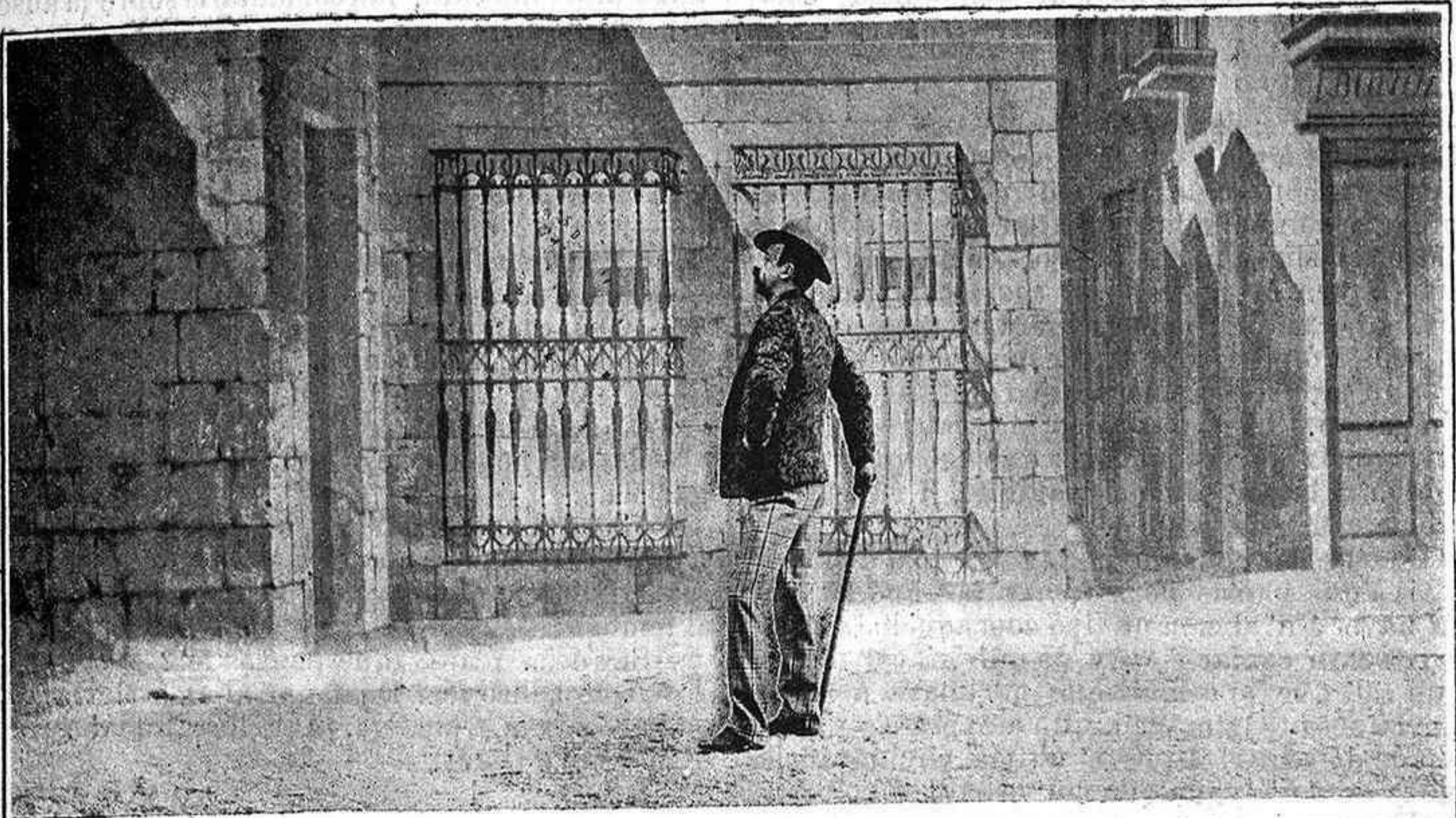
Atés lo molt aixut dels temps que corren, ja poden suposá 'ls lectors que aquells quatre pollastres son fills de galliners acomodats: ara com ara, no tothom té un ral pe 'l café; y, trobantse en disposició de gastar lo que antiguament ne deyam quatre duros y després la pela, ja poden suposar

«LA VERBENA DE LA PALOMA»

Fot. Audouard y C.^a—Barcelona.

1.—Ya me llaman.... ¡Qué placer!—2.—¡.....!—3.—Tu, cuando hablabas con la *Rubia* ¿sabías comprimirte?

Fot. Audouard y C.^{ta}—Barcelona.

1.—.....—2.—¿Dónde vas con mantón de Manila?—3.—Esto se arremató, esto se ha arrematao....

també que aquells son noys de bon humor, calaveras, seductors y... encare mes cosas.

—¿De qué parlarán, donchs?

—¿De donas?

—No senyors; de noyas.

Desde que á un d'ells li va costar una llenyada 'l buscar rahons á la *dona* d' un conegut, van acordar per unanimitat no parlar mes de *donas*, y en lo successiu ocuparse tan sols de noyas. Pot ser temps á venir ampliarán l' acort comprenenti també á las viudas; pero per ara y tant, ó no hi han pensat ó no 'ls agrada 'l género ó no 's consideran ab prou forsas pera abarcar tant: lo cas es que no 'n parlan.

En aqueix precis moment que tal volta sigui históric te la paraula 'n Joaquinito, 'l mes seductor de la colla. Escoltemlo.

—Donchs, si, noys; jo m' havia arribat á pensar —y aixó que á totas horas pensaria— que hi pogués haver á n' al mon un tipo com aquell. Ja quan li vaig sentir cantar l' «¡Ay de mí!», 'l cor me va fer un salt que 'm semblá que m' anava á sortir per... la boca. ¡Quina veu, quina expressió y quín modo de desafinar! Aquesta última circumstancia siguié la gota d' aygua que feu vessá 'l got....

—¿Y per qué no la gota de ví?—pregunta ab sorna 'n Juanito.

—Perque soch ayguader. Quan se sent una veu bonica, tendra, angelical, un hom, naturalment, se figura que qui canta—parlo de do..., dich, de mossas—un hom se figura que ha de ser angelical, jove y hermosa; y, si be algunas vegadas reb lo desengany de la senmana al coneixe després á la cantant, afortunadament per ella y per mí no va ser aixís: afortunadament per ella, pel compte que li te 'l ser guapa, y, per mí, pel compte que 'm tindrà si cau á la garjola....

—¿Qué de segur hi caurá!—exclama 'n Jaimito!

—Home, no diré que sí ni que no; pero tantas n' hi han caygut y no eran raspas....

—¿Es dir qu' es raspa?—pregunta 'n Pepito.

—Raspa, de nom; pero mes fina que 'l paper de fumar de palla d' arrós.

L' endemá d' haverla sentit cantar, pel cel-obert, la vaig trobar abaix á la porta xarlant ab la portera.

Me sembla que encare no us hi dit que ella está, de fa poch dias, ab uns senyors del primer pis. Aqueix es un detall de poca monta; pero vivint ella al primer pis y jo al segon, bo es que desde ara pugui dir que la tinch dessota....

Aquell salt del cor, de quan la vaig sentir, va reproduhirse ab mes agilitat quan la vaig veure; y, atrevidot com soch—que vosaltres ja ho sabeu—n' hi vaig dir quatre de... calentas, que la van deixar mes estarrufada que un llit de nuvis, mes rojeta que un bitxo y mes riallera que unas sabatas vellas.

Ja ets meva—vaig pensar—y la mirada que 'm va clavar la portera semblava dir: ¡Ay, que n' es de tuno, senyoret!

—Lo que devía volguer dir es que li correspón comissió, perque sense ella no haurías tingut ocasió de veure á la minyona—observa 'n Juanito.

—Pot ser sí; y creu que no li escatimaré.

—¡Ja 't dich jo que hi ha porteras que están de xiripa!—exclama 'n Jaimito.

—¡Y raspas que tenen sort!—afegeix en Pepito.

—¡Y homes afortunats!—acaba dihent el protagonista.

* * *

Fa tres dias que ni 'n Juanito, ni 'n Jaimito, ni 'n Pepito, han vist á 'n Joaquinito; y allí, á la ma-

teixa taula del café, fan'comentaris sobre la ausencia del últim.

—Deu estar malalt—diu 'l primer.

—¡Ca, deu estar ocupat!—respon el segon.

—Jo crech que 'l deu tenir entretingut aquella xicota de qui 'ns va parlar....—anyadeix el tercer.

Y en tot aixó arriba 'l quart.

—¡Ara ho sabrem!—exclaman.

—¿Y donchs, noy?

—Res, que....

—¿Qué, qué?

—Que hi fet llit dos dias.

—¿Y aixó?

—Aquella raspa....

—Ja te l' has feta teva ¿eh? ¡Ja ha caygut á la garjola....

—Ha caygut á la garjola, sí; pero no á la meva. L' altre dia, mentres us parlava d' ella, la gran ressiquetera s' escapava ab un fadrí forner d' allí al tombant....

—Si que.... Y ara, ¿qué pensas fer?

—¿Qué penso fer? Demanar al amo de la casa que despatxi á la portera. ¡Aquella mirada!.... ¡Prou se m' estava rifant!

O. X.

TIVOLI

Torném á *El rey que rabió*, á *Marina*, á *Adriana Angot* obras que alternan ab *Giroflé-Giroflá*, mentres se preparan novedats com *Los Africanistas* y *Los dineros del Sacristán*, ab música del inspirat y aplaudit mestre Fernandez Caballero, que 's troba á Barcelona per dirigir los ensaigs.

Per consegüent durant la present senmana no ha tingut lloch cap estreno en aquest teatro.

NOVEDATS

La companyia de 'n Calvo y Donato Jimenez procura donar una gran varietat als espectacles.

Del repertori modern, ha representat en aquests ultims dias las notables produccions de 'n Perez Galdós: *La de San Quintín* y *La loca de la casa*, y del antich: *El gran galeoto*, *El zapatero y el rey*, *Los dominós blancos*, *La novela de la vida* y *La bola de nieve*.

De manera que 'ls aficionats á variar, están d' enhorabona. Es inutil dir qu' en l' execució de totas aquestas obras conquistan merescuts aplausos los principals actors de la companyia.

CATALUNYA

Obra nova: la joguina *El pié izquierdo* de 'n Celso Lucio y en Carlos Arniches. Es una producció de argument senzill, ben desenvollat y bastant original, y qu' está ademés escrita ab molta gracia. Aixó fá que se sostingui en lo cartell, y que 'l públich cada nit hi passi un bon rato.

La Gonzalez se lluheix moltíssim en la representació de los *Los Zangolotinos*, escayentli molt be 'l paper que representa.

Obra en porta: *Viento en popa*, que segons sembla ha d' estrenarse aquesta mateixa nit. Lo titol de aquesta producció sembla 'l lema ó divisa de la empresa, qu' es una de las pocas de Barcelona qu' en aquest temps de crisis teatral, ha anat sempre *vent en popa*.

GRAN-VIA

Lo benefici de las germanas danesas Goldkette va portar al teatro una concurrencia extraordinaria. Las artistas sigueren objecte de una carinyosa ovació.

En Fregoli ab l'obra *Mimí* fa gala de sa sorprendent habilitat y de la habilitat pasmosa ab que 's transforma. En aquest punt es un artista unich.

CIRCO EQUESTRE

La amassona Srta. Emilia Alegria, ab sos exercicis á l'alta escola, se capta cada nit los aplausos del públich.

S' está ensajant una pantomima titulada *Pinta en Melilla*, que s' estrenará 'l dia del benefici del clown Pinta.

LIRICH

Lo dissapte últim, en un concert donat á benefici del jove Camilo Aguilá, al objecte de contribuir á redimirlo del servey militar, tingerem ocasió de aplaudir á alguns artistes joves, que prestaren lo seu concurs á una obra tan benéfica. En la part vocal se lluhiren las Sras. Alba y Rocasalvas, lo tenor Casañas Rovira y 'l barítono Puigjener; en lo violí demostrá sas notables condicions la Srta. Mercé Canals, en l'arpa l'aplaudida concertista Toutain y en lo piano féu gala de una execució pulcra y esmerada la Srta. María Miró.

Ens es sumament grat alentar á la jovenalla artistica que dona probas de possehir tan excelents condicions.

N. N. N.

UN POEMA REALISTA

I

Pel camí de Montjuich
va una parella;
ell es guapo, pero encare
n' es molt mes ella;
á cada moment s' aturan,
ab goig suspiran
y mentres las mans se donan
un rato 's miran.
Ell li diu paraulas dolsas
á cau d' orella....
¿que li deurá dir que 's torna
tota vermella?....
Horas toca una campana
ab veu confosa,
y també toca 'l donzell
un altra cosa.

II

Pel camí de Montjuich
hi ha molta calma
per tota la carretera
no passa un *alma*.
Allá á la vora de un marge
sobre l' herbeta
hi ha los dos enamorats
ja fa estoneta.
Que deuen parlar d' amor
prou se suposa,
encar que 's mostrí la nena
mitj vergonyosa.
Després brenan... ab petons
durant bon rato
perqué aixó es un aliment
que surt barato.

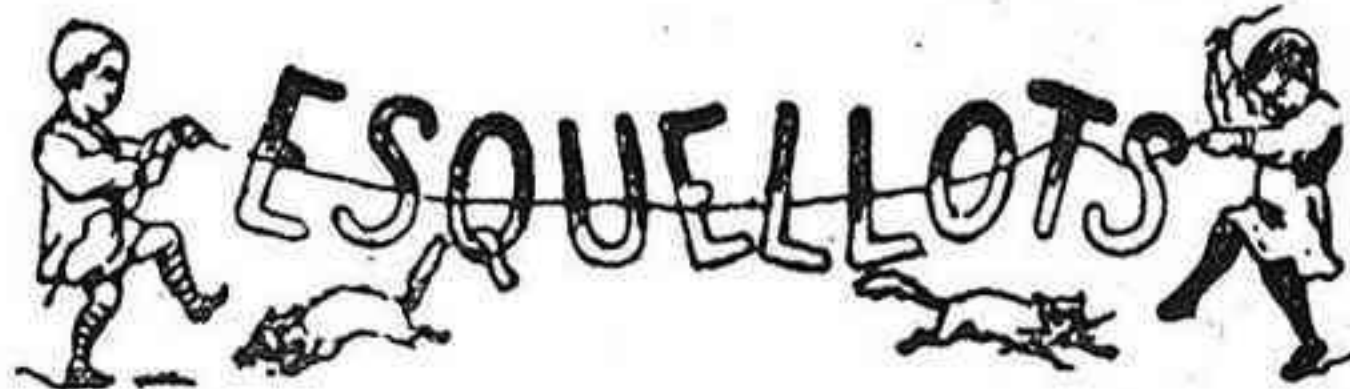
III

Pel camí de Montjuich
baixa una nena
son rostre tant pensatiu
demostra pena.
Lo donzell va al seu costat
fentli posturas,
per més que ella ja no admet
las tals finuras.
Sembla que alguna n' hi passa
¡pobre xicota!
sa cara avans tant vermella
ara es grogota.
S' atura, baixa 'l çap y obra
molt sa boqueta.
¿que ha comprat que descambia
¡ay! la pesseta?....

IV

Pel camí de Montjuich
sols quietut resta.
Un gos al mitj del camí
hi fa gran festa.

J. STARAMSA.

Lo temps sembla que s' haja tornat boig.
Quan ha de riure ab las riallas de la primavera
plora ab las llágrimas del hivern.
Ens trobém casi á entrada d' istiu y en molts
punts d' Espanya ha nevat. No sembla sino que
'ls núvols s' hajan proposat fer la competencia als
confeccionadors de granisats y mantecados.

Per lo que toca á Barcelona, la pluja no va permetre la sortida dels gegants fins al divendres, ni la celebració de la professó de Corpus fins al diumenje.

—Papá—preguntava un nen—¿de qué anirán disfressats aquest any los gegants?

Y 'l papá li responia:

—De granotas.

Ab motiu de la professó hi havia en certas esferas algún canguelo. No faltava qui presumia qu' en lloch de ginesta podia caure un' altra cosa.

Afortunadament, en tot lo curs, no va haverhi més fum que 'l del encéns.

Més val aixís.

Aixó si: de municipals, serenos y polissóns, dalt dels terrats, no 'n vulguin més.

Qualsevol que hagués tingut alguna mala intenció, de segur que hauria desistit dels seus propòsits, exclamant:

—Anémse'n, que als terrats hi ha molta roba extesa.

Y no obstant de tanta vigilancia, lo qu' es la professó de Santa María del Mar no va ferse.

¿Saben per qué?

Perque, segóns diuen, no van trobarse aficionats que s' avinguessin á portar las varas del tálem.

«LA VERBENA DE LA PALOMA» — TEATRO ELDORADO

Fot. Andouard y C.^o—Barcelona.

1.—Ni usted aquí toca el pito, ni usted aquí toca ná.—2.—¿Qué has de matar tú? ¡Canalla, guripa, chulapo!...
3.—¡Viejo canalla! ...

No ho extranyin: en los temps que corren son molts los toros y 'ls feligresos que no quieren más varas.

La carretera del cementiri nou está resultant molt perillosa. Dias enrera, á causa de las humitats produhidas per las plujas, va haverhi una forta ensolciada, que ab una mica més esclafa á un carruatje que passava per aquells andurrials.

De manera que aquella via, en determinadas circumstancies, pot arribar á ser l'únich y verda-der camí del Cementiri.

La proba de la línia directa de Zaragoza á Barcelona, efectuada per en Planás y demás companys de glorias y fatigas, ó siga de pujas y baixas del paper de aquella empresa, va efectuar-se ab tota felicitat, de lo qual me 'n alegro extraordinariament, perque encare que al cul-del-sach presumo que 's trobarán las engrunas, la línia directa feta está, y aquesta línia, á la curta ó á la llarga, pot prestar al pais verdaders serveys.

La premsa s' ha ocupat molt poch de aquest aconteixement ferro-viari, y aixó serà, sens dupte, degut ab lo que deya 'l corresponsal del Brusí, al ressenyar l' expedició:

«La prensa barcelonesa tiene sólo tres representantes.»

No 'm creya, á fé, que 'l Sr. Planás estigués de mala data ab vuit dels onze periódichs diaris que 's publican á Barcelona.

Per entranyas seráficas las del *Correo Catalán*.

No n' hi ha prou ab las vintiquatre horas de agonía y de martiri que sufren los reos condemnats á mort, que 'l periódich carcunda voldria que l' estancia en la capella 's prolongués per espay de tres dias á lo menos, á fi de que 'ls infelissos que 's troban en tan deliciosa situació tinguessin temps de convertir-se y reconciliarse ab Deu.

Es á dir: lo gran sistema de rendir als reos consisteix en sitiarlos per horror.

No sé; pero si LA ESQUELLA DE LA TORRATXA sigués un periódich essencialment católich com *El Correo Catalán*, casi m' atreviria á defensar la tésis següent:

«No s' executarà cap sentencia de mort, mentres lo reo previament no rebí ab la deguda devoció 'ls últims sacraments.»

Y defensaria aquest principi fundantme en que no es licit, ni cristiá, matar á un home impenitent, quan se sab que no sols se mata 'l seu cos, sino també la seva ànima, per lo mateix que al morir sense arrepenir-se, no podrà menos de condemnar-se per tota una eternitat á las penas del infern.

Y no obstant, ni 'ls católichs en aquest punt miran gayre prim, ni 'l govern de una nació católica, quan arriba aquest cas té en compte lo més mínim, que l' ànima dels reos se salvi ó 's perdi.

Ab la mateixa fiema escabetxan á la part de Deu com á la part de Satanás.

Se dirá que, admés lo meu principi, cap reo, may sigués sols per salvar la pell, se confessaria.

Tal vegada sigui cert; pero 'ls católichs, quan menos per evitar aquest resultat, y no quedar cullits entre l' espasa y la paret, lo millor que podian fer, lo mes convenient y adequat als sentiments cristians seria demanar l' abolicció de la pena de mort.

Procedint aixís, cumplirian de mes á mes lo precepte del decálech que diu:—No matarás!

Es molt vistosa y conté obras notablement pintadas la petita exposició ab que 'l *Círcul artístich* ha inaugurat lo séu local situat en la Riera de Sant Joan, 22, 1.er

Una concurrència numerosa acut cada nit á admirar aquell simpátich esfors dels artistas de Barcelona, socis de aquell *Círcul*.

Lo Sr. Griera, en plena sessió municipal exclamava:

«¿Cóm voleu que 'ls industrials acudin á las subastas si encare están per pagar las cadiras en que 'ns sentém, l' escala per ahont pujém, y fins lo sostre que 'ns aixopluga?»

—¿Y 'ls bolados que prenén y 'ls ápatos que sovint feu, y 'l continuo ament de sous, y 'l sortir ab gastos nous... tot aixó ¿'s déu ó no 's déu?

Los fotograbats de *La verbena de la Paloma*, que publiquem en aquest número, son fets expressament sobre fotografias del senyor Audouard.

Tothom coneix á Barcelona la pericia y 'l mérit d' aquest fotógrafo, que ha donat al seu ram un carácter verdaderament artístich y distingit; pero si aixís no fos, bastaria per acreditarlo la presentació dels fotograbats que figuran avuy en las nostras columnas.

COM S' ESCAPAN LOS PRESOS

¡Oh pres, qu' vius entre reixas y 't sab greu estar tancat! Pósat mantéu y sotana, y quedas en llibertat.

LO DE LA «CRUZ ROJA»

¿Mils pessetas que s' amagan
y ningú 'ls hi troba 'l cau?
Aqui tenen un negoci
que á algú 'l farà quedar blau.

Felís agrupació, delicadesa en los detalls, acert insuperable en la llum, relléu en las figuras; tot aixó 's troba reunit en lo treball del Sr. Audouard, que creyém será del gust de nostres lectors.

Sembla que l' Ajuntament no 's mostra propici á aceptar l' oferiment de bestias que li ha fet lo domador Veltrán.

¡Alegría, alegría!...

Vull dir que m' alegro de que la corporació no 's fiqui en llibres de... *menagerie*.

Ey! Mentres no resulti que retxassa aquesta oferta pera acceptarne una de pitjor.

¿Entén, Collaso, lo que vaig dihent?
Cuydado ab los arditos de certa gent.

Lo cel aquest any no ha estat per professons.
Son moltes las poblacions que 'l dia del Corpus han hagut de suspendre la séva per causa de la pluja.

Aqui del antich cantar:

*Tres jueves hay en el año
que deslumbran más que el sol:
Jueves Santo, Corpus...*

—¡Tapa!
que per Corpus ara plou.

Parlant de la Barceloneta, *El Noticiero* diu:
«...el fundador de la barriada señor marqués de
la Quirsa...»

Y un de l' *Hostia* que ho llegeix
exclama admirat:—¡Ay ay!
Es un marqués que no 'l 'via
sentit anomenar may.

Y ara que tinch entre[mans lo periódich del se-
nyor Mencheta.

Lo governador ha confirmat la incapacitat del
Sr. Pons y Sans pera exercir lo càrrech de conce-
jal del ajuntament de Gracia.

Lo *Noticiero* dona la noticia; pero ho fa en tal
forma y 's pren la cosa ab tan interés que no sem-
bla sino que 'n tingui una satisfacció de la inca-
pacitat del senyor Pons y Sans.

A dins d' aixó ¿qué hi haurá?
¿Qué será? ¿qué no será?

S' assegura que 'l senyor Collaso té 'l propòsit
d' organisar pròximament al Parch de Barcelona
algunas brillants festas nocturnas.

¿Aquestas tenim?

Senyó arcalde, senyó arcalde,
recordi primer qu' estém
apurats y plens de deutes...
ino riusytauletisém!

«Los gegants s' han fet retratar.»

¿Qué tenen intenció de donar lo retrato no més
als de la séva familia?

Si es aixís, ja sé qui 's quedarà sense.

¿Veritat, senyor Tort y Martorell, que ja 's pen-
sa qui vull dir?

A LO INSERTAT EN LO ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Se-re-ni-tat.*
- 2.ª ID.—*Cu-be-llas.*
- 3.ª ENDAVINALLA.—*Sabas.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Un dinar á Miramar.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Triángul.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Per geroglífichs La Esquella.*

XARADA

I

—Quan lo mon *dos-prima-inversa*,
llavors los insectes y aus,
plantas, boscos y montanyas
tot anirá á ca 'n Pistras.
Los planetas que ara voltan,
en sos rápits moviments
s' engrunarán, fentse á micas
com si xoquessin mil trens.
Los astres que al total brillan
s' apagarán desseguit,
en una tres sense terme

LA VERBENA de la PALOMA

EL BOTICARIO Y LAS CHULAPAS

Y
CELOS MAL REPRIMIDOS

SAINETE LÍRICO EN UN ACTO Y EN PROSA

ORIGINAL DE

RICARDO DE LA VEGA

MÚSICA DEL MAESTRO

TOMAS BRETON

Precio 1 peseta.

NOVEDAD

LOS BARRIOS BAJOS

COLECCIÓN DE COMPOSICIONES EN VERSO

DE
D. JOSÉ LÓPEZ SILVA CON UN PRÓLOGO DE **D. Ricardo de la Vega**
Un tomo 8.º—Ptas. 3

TEATRO CLÁSICO MODERNO

OBRAS DRAMÁTICAS

DE

D. Manuel Bretón de los Herreros, D. Juan Eugenio Harzenbuch, D. Antonio García Gutierrez y D. Tomás Rodríguez Rubí.

Un tomo 8.º—Ptas. 3

TEATRO MODERNO

La Marsellesa, La mamá política, Doce retratos seis reales

POR

MIGUEL RAMÓS CARRIÓN

CON UN PRÓLOGO DE

Jacinto Octavio Picón y con ilustraciones de Angel Lizcano
Un tomo 8.º encuadernado Ptas. 4

Armando Palacio Valdés

EL ORIGEN DEL PENSAMIENTO Un tomo 8.º
Ptas. 4

PARIS INTIMO por **Eusebio Blasco**
Un tomo 8.º—Ptas. 1

J. Vancells Marques

SARA ROSALES

NOVELA

Dos tomos

Ptas. 6

PROCEDIMIENTO ESPECIAL SENCILLO Y ECONÓMICO

PARA LA

FABRICACION DE JABONES

PARA EL LAVADO DE LA ROPA Y PARA EL TOCADOR

Ptas. 1

por **D. J. M. BOFILL**

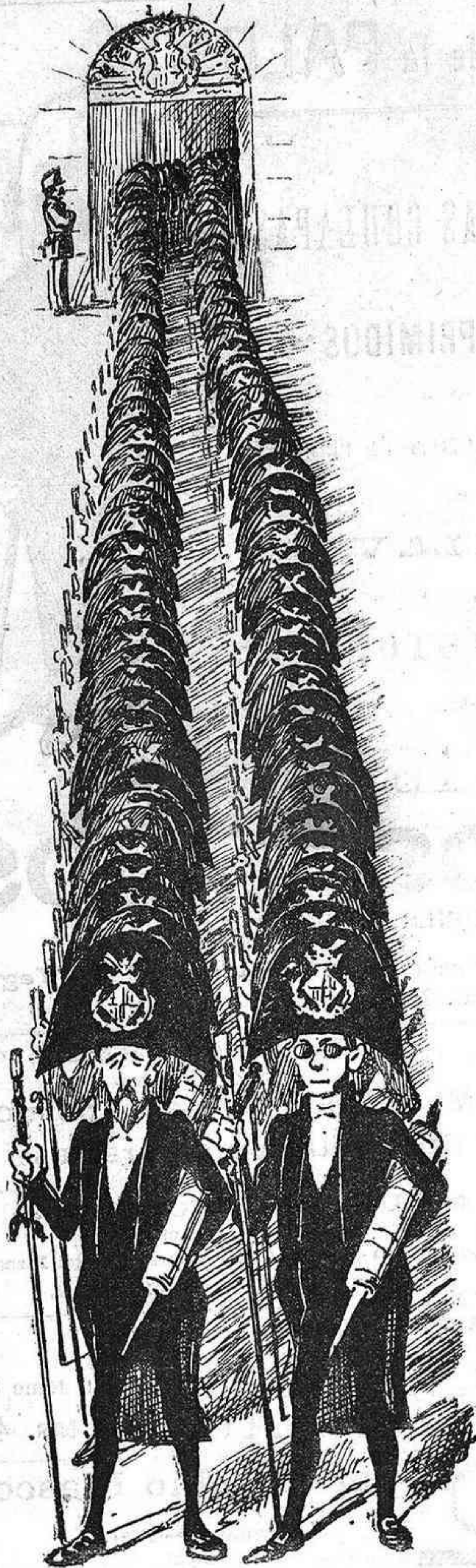
Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém d' estravíos, no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

Obra de gran éxito

Sainete popular

CENT METJES MUNICIPALS!

*Doctores sapientísimos
que todo lo hacen bien,
y cobran sous magnífichs
total per no fer res.*

(Parodia de *El Rey que rabió.*)

deixant l'espai convertit.—
Quan som nanos algún pare
tot lo dit ens ens refereix
y ab sos gestos estrambótichs
contantho 'ns estemordeix.
Y si algun cop me pregunto
si aixó ó no mentidas son,
dich: m' es igual puig llavoras
no es fácil que sigui al mon.—
SALDONI DE VALLCARCA.

II
A MA PROMESA

Me carrega molt á mí
noya que sigas tant tot,
ademés de ser *quart quarta*
puig molt bé compendrás dos
que senzillés en la dona
es joya de gran tresor.
Jo fa temps no tinch *tres-prima*
y per serne molt ditxós
si 'ns casém (que tot es fàcil)
te suplico de jonolls
no fassis cap *hu-dos-quarta*;
al cabo de gastadors.

WEBER.

ANAGRAMA

Vaig trobá un día en un niu
un *total* molt petitet
y en una gabia 'l pobret
de menjar tot tan sols viu.
S. DE VALLCARCA.

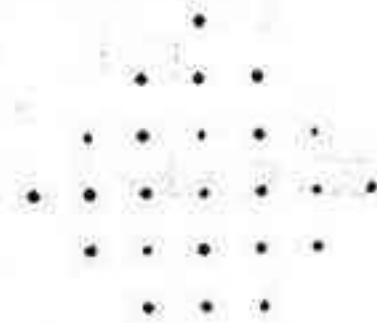
TRENCA-CLOSCAS

ELENA DULAFAD
CAIRO.

Formar ab aquestas lletras lo titul de una sarsuela
castellana.

F. CASALS.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horisontal: consonant.—Sego-
na: part del globo.—Tercera: nom de dona.—Quarta:
idem. idem.—Quinta: corrent d' aygua.—Sexta: los volátils
ne tenen.—Séptima: vocal.

P. CARRERAS Y A.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	—	Nom de dona.
6	1	4	9	3	7	8	9	—	»	»
1	3	7	6	6	7	9	—	»	»	»
9	2	4	5	4	9	—	»	»	»	»
7	4	1	8	9	—	»	»	»	»	»
4	5	6	9	—	»	»	»	»	»	»
9	8	9	—	»	»	»	»	»	»	»
3	1	—	»	»	»	»	»	»	»	»
5	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»

P. GIRÓ Y B. DE V.

GEROGLIFICH

×
A la Habana me voy
te lo vengo á decir.
Per no veuret may més
que ja estich massa tip.

LL LL LL
LO LO
PAR

S.

NOY DE SANS.